

Мартос С.А. Ергоніми сфери спорту Херсонщини. *Таврійські філологічні наукові читання: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 24-25 січня 2020 р.* Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2020. Ч.І .С. 34-37.

Мартос С.А.,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови

Херсонського державного університету

ЕРГОНІМИ СФЕРИ СПОРТУ ХЕРСОНЩИНИ

Урбаноніміка – один із сучасних і перспективних напрямів топонімічних досліджень в українській мові. Становленню цієї галузі як розділу ономастики сприяли тривалі наукові пошуки низки відомих зарубіжних і українських лінгвістів: К. Галаса, Ю. Карпенка, В. Лучика, Г. Мезенко, Н. Подольської, О. Суперанської, М. Торчинського та інших.

У межах урбаноніміки на початку ХХІ століття виокремилася і стрімко розвивається у зарубіжному і вітчизняному мовознавстві ергоніміка – наука про найменування ділових об'єднань людей.

Активний розвиток економічних, політичних, культурних відносин в Україні і поява великої кількості різноманітних установ, підприємств, організацій, фірм зумовлює стрімке зростання складу сучасної ергонімії. На сьогодні в українському мовному просторі сформована розгалужена система ергонімів, які мають як спільні риси, так і специфічні особливості (мотиваційні, локативно-темпоральні, етимологічні, дериваційні тощо) для різних регіонів України.

Недостатність досліджень ергонімії різних регіонів України, зокрема сучасного стану і динаміки в часі, загальмовує розвиток української ергоніміки як перспективної галузі сучасної лінгвістики. Комплексне вивчення ергонімів у

різних регіонах побутування української мови – одне з актуальних завдань української лінгвістики.

Ергонімія являє собою явище, на яке впливає разом з чинниками лінгвістичними, також і специфіка історичного періоду, коли вона твориться, оскільки тут важливу роль відіграють політичні, соціальні, економічні та ідеологічні чинники. Для радянської доби, зокрема, характерним було те, що процес іменування ділових об'єднань людей відбувався в жорстких політичних і соціальних межах. Сучасний етап із цієї причини називають «номінаційним вибухом» або «ергонімний бумом».

Характерною рисою системи власних назв кожної мови є те, що вона постає фундаментальним матеріалом для пізнання, розкриття самосвідомості народу, розуміння психології та характерів представників тієї чи тієї національності або регіону [2, с. 61].

Мета нашої розвідки – проаналізувати ергоніми спортивної галузі Херсонської області, їх склад, лексико-семантичні та структурні особливості. Матеріал розширить джерельну базу досліджень для об'єктивної наукової кваліфікації ергонімних утворень.

Лексема «спорт» є традиційним складником найменувань закладів, установ і організацій сфери спорту. Вона вживана: 1) у двокомпонентних ергонімах як самостійна одиниця (ТОВ «АКАДЕМ СПОРТ», ТОВ «РОНАЛЬД СПОРТ», ТОВ «Спорт макс»); 2) як частина складного іменника у постпозиції і препозиції (ТОВ «Спортландія», ПОГ «Центроспорт», КП Новокаховської міської ради «Акваспорт», Херсонський регіональний центр з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт»); 3) як частина назви у підрядному словосполученні (Новокаховський міський центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», КЗ ХМР «Розвиток спорту», КЗ Херсонської обласної ради «Палац спорту»).

Наявні в ергонімії Херсонщини досліджуваної сфери найменування, похідні від назв професій, наприклад: стадіон «Будівельник», ПП футбольний клуб «Текстильник». Зазначимо, що існує відмінність між способом утворення власне назви професії і ергонімом галузі спорту, похідним від неї (пор.: іменник

«текстильник» утворений суфіксальним способом від прикметника «текстильний», а назва ПП футбольний клуб «Текстильник» – шляхом власне семантизації).

Прикметник *золотий* традиційно закріплений у мовній картині світу українців за концептами високої якості (*золоте* волосся, *золота* дитина тощо). Стійку позитивність виявляє це слово у ергонімах, наприклад: клуб боксу «*Золоті перчатки*» (номінатори, на жаль, вжили не українське *рукавички*), професійний клуб боксу «*Голден Глав*» (*голд* у перекладі з англійської мови «золотий»).

Морфологічні різновиди ергонімів сфери спорту Херсонщини вирізняються прагненням до заощадження мовних ресурсів і представлені такими різновидами: 1) основоскладання (ТОВ «*Спортландія*», ПОГ «*Центроспорт*», КП «*Акваспорт*», Херсонський регіональний центр з фізичної культури і спорту інвалідів «*Інваспорт*»); 2) словоскладання (ТОВ «*Дніпро – хокей*», КП «*Олешки-спорт*», спортивний клуб «*Горностай-кіокушин*», спортивний клуб «*Аматор-Новотроїцьке*»); 3) аббревіація (футбольний клуб «*Укррічфлот*»).

Лексико-семантичний спосіб творення ергонімів (перенесення власної назви з одного об'єкта на інший, що відбувається на основі певної схожості чи суміжності денотатів) представлений процесами трансонімізації та онімізації.

Трансонімізація – це різновид семантичної деривації, який засвідчує перехід з одного розряду власних назв до іншого. Серед твірних основ таких пропріальних одиниць переважають топоніми, антропоніми поодинокі. Це підтверджує думку А. Титаренко, що «у формуванні урбанонімії задіяні переважно топоніми – назви географічних об'єктів. Вони стають власними назвами, закріпленими у міському просторі. Це явище, а також те, що урбанонім, як і топонім, позначає географічне положення об'єкта, вказує на його розташування та виконує адресно-інформативну функцію, вплинуло на більшість класифікацій, запропонованих ученими: класифікація урбанонімів, як і топонімів, здійснюється на спільних засадах» [1, с. 172].

Аналізований матеріал дозволяє виділити у межах моделі «топонім – ергонім» такі підмоделі: 1) хоронім – ергонім (Новокаховська дитячо-юнацька спортивна школа «Таврія», ТОВ спортивний клуб «Україна»); 2) ойконім – ергонім (КП «Олешки-спорт», спортивний клуб «Аматор-Новотроїцьке», ТОВ спортивний клуб «Генічеськ», ТОВ тенісно-спортивний клуб «Нова Каховка», навчально-спортивна база «Скадовськ»); 3) потамонім – ергонім (ТОВ «Дніпро – хокей», ПП хокейний клуб «Дніпро» ТОВ спортивно-оздоровчий комплекс «Дніпро»).

Модель «антропонім – ергонім» не вирізняється різноманітністю. Сюди відносимо лише три номінації: дитячо-юнацька спортивна школа м. Херсона Херсонської обласної організації фізкультурно-спортивного товариства «Спартак», ТОВ тенісна академія *Городинських*, Бериславська районна комплексна дитячо-юнацька спортивна школа *імені В. К. Сергєєва*.

Ергоніми, утворені шляхом трансонімізації, можуть виконувати інформативну й експресивну функції. Внутрішня форма таких одиниць відзначається стійкими позитивними конотаціями, що також уможливорює використання їх для найменування великої кількості назв ділових об'єднань людей.

Онімізація передбачає перехід загальної назви у власну без будь-яких структурних змін, наприклад: «Кристал» (ЗАТ футбольний клуб), «Статор» (дитячо-юнацька спортивна школа), «Центр» (ТОВ спортивно-оздоровчий комплекс), «Тачанка» (Каховська міська громадська організація, спортивний пейнтбольний клуб), «Колос» (Каховська районна дитячо-юнацька спортивна школа), «Гарт» (комплексна дитячо-юнацька спортивна школа), «Текстильник» (ПП футбольний клуб).

Дериваційну активність у сфері аналітичної деривації демонструють лексеми «плюс», «люкс», «макс», «гранд»: ТОВ «ЗІПЛАЙН ПЛЮС», ТОВ «МЕТЕОР ПЛЮС», ПП «Динамо гранд сервіс», ПП «ІНВЕСТ ЛЮКС СЕРВІС», ТОВ «Спорт макс».

Порівняно з назвами освітніх закладів у складі ергонімів галузі спорту порядковий номер, переданий цифрою та відповідним значком, використовується рідко, у нашому матеріалі це лише два ергоніми: *Херсонський дитячо-юнацький клуб фізичної підготовки № 4 ХМР*, *Херсонський дитячо-юнацький клуб фізичної підготовки № 5 ХМР*.

Наявні в групі досліджуваних ергонімів і такі, що демонструють мовні девіації (порушення мовних норм), переважно це помилки, спричинені українсько-російським білінгвізмом, наприклад: клуб боксу «*Золоті перчатки*», ТОВ «*ФАВОРИТ – ЮГ*», професійний клуб боксу «*Голден Глаз*».

Отже, структура ергонімів сфери спорту Херсонщини представлена однослівними (простими і складними) та багатослівними одиницями. Досить поширена аналітична деривація, що являє собою формування різнотипних складених номінацій. Семантична деривація відбувається у межах трансонімізації та онімізації. Уплив російської мови на процеси номінації ергонімів Херсонської області спричиняє мовні девіації.

Ергонімікон перебуває в стані постійного оновлення, що й зумовлює перспективу подальшого дослідження, зокрема комплексного вивчення ергонімів міста.

Список використаних джерел

1. Титаренко А. А. Місце урбанонімів у загальній класифікації онімів. *Філологічні студії : Науковий вісник Криворізького національного університету*. Кривий Ріг, 2013. Вип. 9. Ч. 2. С. 171–180.
2. Хрушкова О.А. Структура та функційне навантаження писемних носіїв інформації сучасного міста: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпропетровськ, 2016. 249 с.